

Färre konflikter? Ny metod för kartläggning av trafikleders barriäreffekter

4. Samhällsplanering, governance och omställning

Job Van Eldijk¹, *Anna Lundberg¹*

¹ Ramboll, Sverige

Introduktion

Järnvägar, vägar och spårvägar ökar tillgänglighet på nationell och regional skala men kan också skapa barriärer för fotgängare och cyklister. Dessa barriärer har en negativ påverkan på sociala kontakter och på tillgång till butiker, arbetsplatser och fritidsanläggningar. Barriärer gör också de aktiva färdssätten mindre attraktiva, vilket minskar fysisk aktivitet och ökar bilanvändningen. Detta kan i sin tur bidra till en ökning av buller och luftföroreningar och påverkar folkhälsan negativt. För närvarande bedöms barriäreffekter endast i form av grova uppskattningar och allmänna beskrivningar vilket kan leda till att dessa effekter ofta underskattas eller utelämnas helt i beslutsprocesser och kan leda till felprioritering av åtgärder för att minska barriäreffekter. Avsaknaden av metoder för kartläggning av barriäreffekter kan vidare minska förtroendet mellan de parter som är inblandade i transportplaneringsprojekt (stat, region, kommuner, näringslivet, intresseorganisationer), vilket i sin tur kan innebära samarbetsproblem och projektfördröjningar.

Metod

I en aktionsforskningsbaserad fallstudie av Ostlänken i Linköping har vi tillämpat ett antal nyutvecklade barriäreffektsanalyser. Genom intervjuer med tjänstepersoner (n=22) på kommunen, Trafikverket och de inblandade konsulter har vi studerat vad analyserna har bidragit till arbetet i projektet.

Resultat

Intervjuerna visar att analyser skapade ett gemensamt språk och erbjöd ett trovärdigt och transparent stöd för samarbete mellan Trafikverket och kommunen vilket bidrog till att parterna kunde enas om ett planeringsalternativ. I studien blev även skillnader tydligt i de perspektiv och ansvar som Trafikverket och kommunen har i projektet. Det handlar bl.a. om att Trafikverkets process slutar vid färdigställande medan den kommunala stadsutvecklingsprocessen just börjar vid denna tidpunkt.

Slutsats

Studien illustrerar hur barriäreffektsanalyser kan bidra till förtroende i samarbete i infrastrukturprojekt. Gatunätets betydelse som huvudvariabeln i analyserna kom fram. Det finns ett behov av att tydliggöra denna roll och att skapa metoder för att ta fram olika planeringsscenarier för det lokala gatunätet i reaktion till olika alternativ för infrastrukturen. Till skillnad från t.ex. bullerutredningen som kan tas fram som en självständig produkt, kräver barriäreffektsanalyserna en löpande interaktion mellan olika parter genom hela arbetsprocessen, eftersom analyserna och de konsekvensbedömningar de ger stöd för hänger tätt ihop. Vidare finns det ett behov av fler fallstudier av samverkansprocesser för bedömningar av barriäreffekter, eftersom dessa är viktiga för att möjliggöra övergången till mer hållbara transportsystem.

Referenser

- Anciaes, P., Boniface, S., Dhanani, A., Mindell, J., & Groce, N. (2016). Urban transport and community severance: Linking research and policy to link people and places. *Journal of Transport & Health*, 3(3), 268–277. <https://doi.org/10.1016/j.jth.2016.07.006>
- Anciaes, P., Jones, P., & Mindell, J. (2016). Community Severance: Where Is It Found and at What Cost? *Transport Reviews*, 36(3), 293–317. <https://doi.org/10.1080/01441647.2015.1077286>
- Banverket. (2009). Avsnittsutredning Norrköping C — Linköping C (No. F08-10130/SA20; p. 52). Banverket. https://bransch.trafikverket.se/contentassets/4a90effc9c1749f5b1765abf5353047d/avsnittsutredning_norrkoping_c-linkoping_c.pdf
- Berghauser Pont, M., Stavroulaki, G., Kindvall, O., Lanemo, E., & Levan, M. (2022). Integrated urban environment effect analysis of infrastructural transformations. Trafikverket. <https://research.chalmers.se/publication/530775>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>
- Cascetta, E. (2009). *Transportation Systems Analysis* (Vol. 29). Springer US. <https://doi.org/10.1007/978-0-387-75857-2>
- Enel, F. (1998). Les 'coupures' routieres en milieu urbain (96.LC.AF.03). Ministère de l'Équipement des Transports et du Logement. Secrétariat Permanent du Plan Urbain.
- Flyvbjerg, B. (2004). Phronetic planning research: Theoretical and methodological reflections. *Planning Theory & Practice*, 5(3), 283–306. <https://doi.org/10.1080/1464935042000250195>
- Gil Solá, A., Vilhelmson, B., & Larsson, A. (2018). Understanding sustainable accessibility in urban planning: Themes of consensus, themes of tension.

Journal of Transport Geography, 70, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.jtrangeo.2018.05.010>

Grange, K. (2017). Planners – A silenced profession? The politicisation of planning and the need for fearless speech. *Planning Theory*, 16(3), 275–295. <https://doi.org/10.1177/1473095215626465>

Hammersley, M. (2012). *What is qualitative research?* Bloomsbury Academic.

Healey, P. (2003). Collaborative Planning in Perspective. *Planning Theory*, 2(2), 101–123. <https://doi.org/10.1177/14730952030022002>

Hermelin, B., & Gustafsson, S. (2021). Strategic Planning for High-speed Rail Investments – A Comparative Study of Four Intermediate Statio. *Planning Practice & Research*. <https://doi.org/10.1080/02697459.2021.1886401>

Herr, K., & Anderson, G. L. (2015). *The action research dissertation: A guide for students and faculty*. SAGE Publications, Inc.

Higgsmith, M., Stockton, J., Anciaes, P., Scholes, S., & Mindell, J. S. (2022). Community severance and health – A novel approach to measuring community severance and examining its impact on the health of adults in Great Britain. *Journal of Transport & Health*, 25, 101368. <https://doi.org/10.1016/j.jth.2022.101368>

Huxham, C., & Vangen, S. (2005). *Managing to Collaborate: The Theory and Practice of Collaborative Advantage*. Taylor & Francis Group. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/chalmers/detail.action?docID=214493>

James, E., Millington, A., & Tomlinson, P. (2005). *Understanding community severance I. Views of practitioners and communities [Research report]*. TRL Limited.

King, R. J. (1982). *Application of social impact assessment (Research Report AIR 311-2)*. Australian Road Research Board (ARRB). <http://arbknowledge.com>

Kommunfullmäktige Linköpings kommun, D. (2022). *Yttrande över—Samrådshandling – val av lokaliseringsalternativ Ostlänken, Linköpings tätort*. <https://sammantraden.linkoping.se/welcome-sv/namnder-styrelser/kommunstyrelsen/kommunstyrelsen-220322/agenda/bilaga-1-yttrande-over-samradshandling-val-av-lokaliseringsalternativ-ostlanken-linkoping-tatortpdf?downloadMode=open>

Korner, J. (1979). *Trafikanläggningars barriäreffekter: 1. Problembeskrivning, begreppsanalys och teoriansats—En litteraturstudie (Research Report 1979:1)*. Chalmers Tekniska Högskola.

Linköpings kommun. (2016). *Utvecklingsplan för Linköpings innerstad*. <https://www.linkoping.se/stadsplanering-och-trafik/oversiktsplanering/gallande-oversiktsplan/fordjupade-oversiktsplaner/utvecklingsplan-for-linkopings-innerstad---ett-tillagg-till-oversiktsplanen/>

Mäntysalo, R., & Bäcklund, P. (2017). The Governance of Planning. In M. Gunder, A. Madanipour, & V. Watson (Eds.), *The Routledge Handbook of Planning Theory* (1st ed., pp. 237–249). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315696072-19>

Mason, J. (2002). *Qualitative Researching* (2nd ed.). SAGE Publications Ltd.

Norrköpings kommun and Linköpings kommun. (2010). *Gemensam översiktsplan för Linköping & Norrköping*. <https://www.linkoping.se/stadsplanering-och-trafik/oversiktsplanering/gallande-oversiktsplan/kommunomfattande-oversiktsplaner/gemensam-oversiktsplan-for-linkoping-och-norrkoping/>

Paulsson, A., Isaksson, K., Sørensen, C. H., Hrelja, R., Rye, T., & Scholten, C. (2018). Collaboration in public transport planning – Why, how and what? *Research in Transportation Economics*, 69, 377–385. <https://doi.org/10.1016/j.retrec.2018.06.013>

Pettersson, F., & Hrelja, R. (2020). How to create functioning collaboration in theory and in practice – practical experiences of collaboration when planning public transport systems. *International Journal of Sustainable Transportation*, 14(1), 1–13. <https://doi.org/10.1080/15568318.2018.1517842>

Rajé, F. (2007). The Lived Experience of Transport Structure: An Exploration of Transport's Role in People's Lives. *Mobilities*, 2(1), 51–74. <https://doi.org/10.1080/17450100601106260>

Rye, T., & Isaksson, K. (2018). Workshop 4 report: Criteria for successful collaboration. *Research in Transportation Economics*, 69, 344–348. <https://doi.org/10.1016/j.retrec.2018.08.004>

Sadeghi, A. (2022). *Ställningstagande angående val av lokaliserings-alternativ för Ostlänken, Linköpings tätort*.

Saldaña, J. (2016). *The coding manual for qualitative researchers* (3E [Third edition]). SAGE.

Schmitt, P., & Wiechmann, T. (2018). Unpacking Spatial Planning as the Governance of Place: Extracting Potentials for Future Advancements in Planning Research. *Dis P - The Planning Review*, 54(4), 21–33. <https://doi.org/10.1080/02513625.2018.1562795>

Straatemeier, T., Bertolini, L., te Brömmelstroet, M., & Hoetjes, P. (2010). An Experiential Approach to Research in Planning. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 37(4), 578–591. <https://doi.org/10.1068/b35122>

Te Brömmelstroet, M., & Bertolini, L. (2010). Integrating land use and transport knowledge in strategy-making. *Transportation*, 37(1), 85–104. <https://doi.org/10.1007/s11116-009-9221-0>

Thomas, J., & Harden, A. (2008). Methods for the thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC Medical Research Methodology*, 8(45). <https://doi.org/10.1186/1471-2288-8-45>

Trafikverket. (2014). *Komplettering till järnvägsutredning Ostlänken genom centrala Linköping, sträckan Malmstegen-Glytinge (No. 9615-00-026)*. Trafikverket. https://bransch.trafikverket.se/contentassets/0c9c73c78400426b9ad9a1ac900a8db7/bilaga_4_overgripande-gestaltningssprogram_140123.pdf

Trafikverket. (2021a). *PM Barnkonsekvensanalys (OLP1_2-01-025-00000-0_0-0001_20211109; p. 93)*. Trafikverket.

Trafikverket. (2021b). *PM Segregation (OLP1_2-01-025-00000-0_0-0011; p. 48)*. Trafikverket.

Trafikverket. (2021c). *PM Tillgänglighet (OLP1_2-01-025-00000-0_0-0007; p. 24)*. Trafikverket.

Trafikverket. (2022a). *PM Rekreation och friluftsliv (OLP1_2-04-025-00000-0_0-0004; p. 67)*. Trafikverket.

Trafikverket. (2022b). *PM Väg- och Trafikplanering (OLP1_2-13-025-00000-0_0-0001)*. Trafikverket.

Trafikverket. (2022c). *PM Måluppfyllelse (OLP1_2-00-025-00000-0_0-0012; p. 64)*. Trafikverket.

Trafikverket. (2022d). PM Gestaltungsprogram (OLP1_2-05-030_05-00000-0_0-0001). Trafikverket.

van Eldijk, J., Gil, J., & Marcus, L. (2022). Disentangling barrier effects of transport infrastructure: Synthesising research for the practice of impact assessment. *European Transport Research Review*, 14(1). <https://doi.org/10.1186/s12544-021-00517-y>

Yin, R. K. (2018). *Case Study Research: Design and Methods* (6e ed.). SAGE Publications Ltd.